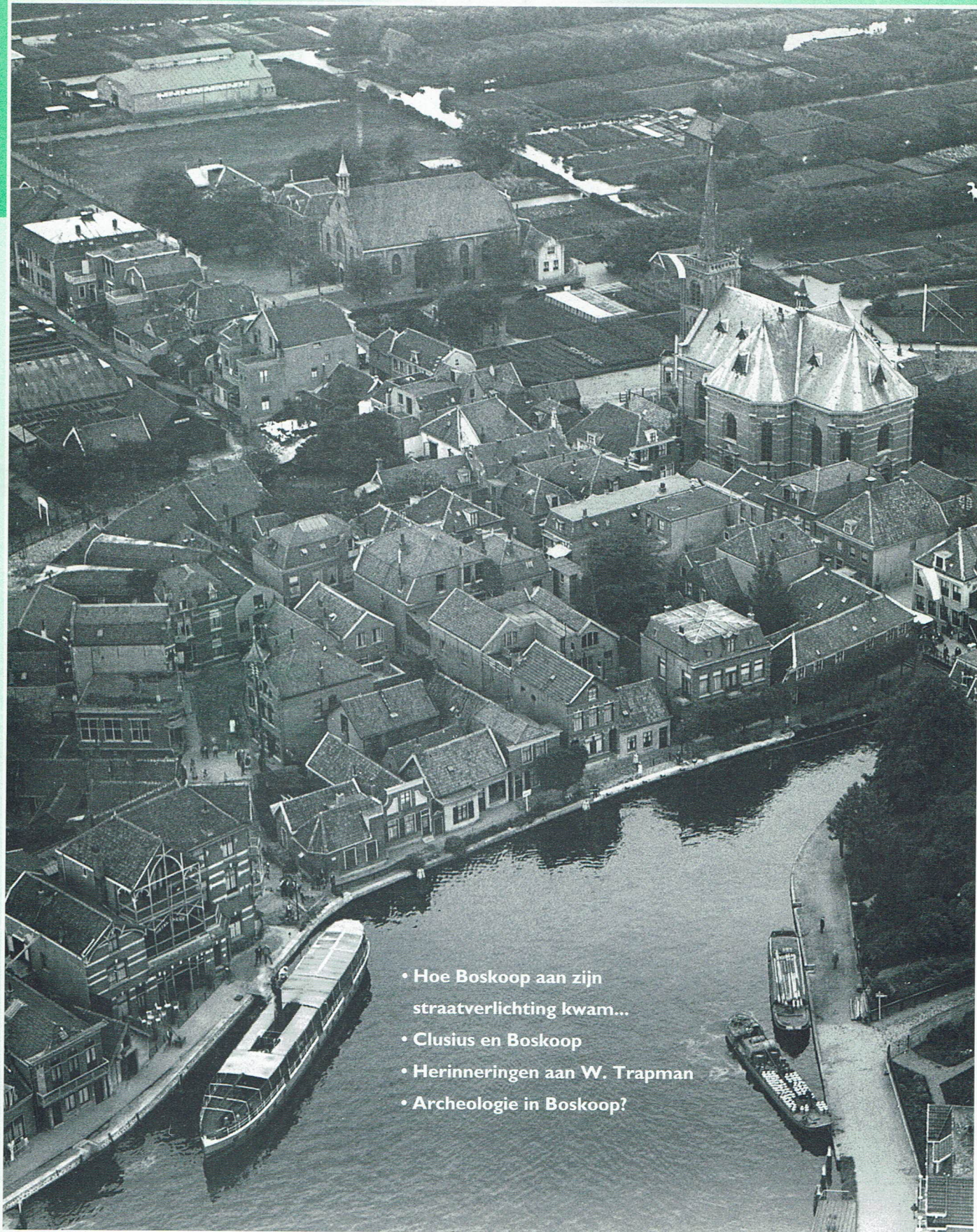

Losse nummers f 7,50 Nummer 6 - september 1998

P KTIJD

UITGAVE VAN DE HISTORISCHE VERENIGING BOSKOOP

- Hoe Boskoop aan zijn straatverlichting kwam...
- Clusius en Boskoop
- Herinneringen aan W. Trapman
- Archeologie in Boskoop?

DEROZENBURCHT

Party centrum

Western? Tropisch? Frans?
Bourgondisch? Rock & Roll?
Als u een feestje wilt geven
moet u wel kunnen kiezen!

Dufais Catering

Rozenlaan 4 - 2771 DD Boskoop
Tel. 0172-214283 - Fax: 0172-210663

Sinds 1947

uw

**mannenmodezaak
in het centrum
van Boskoop**

mannenmode

Van der Loo

Dorpsstraat 20

Koninginneweg 2

Boskoop

Tel. 0172 - 212520

**HEMCAR
BOSKOOP B.V.**

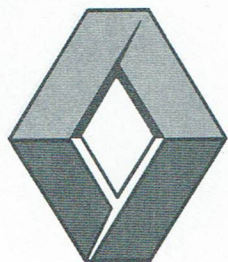
Linnaeusweg 6, 2771 HD Boskoop

Telefoon 0172-236373

Telefax 0172-236379

Verkoop afdeling 0172-236370

Werkplaats/receptie 0172-236275

RENAULT

MARCHANT B.V.

TUINBENODIGDHEDEN ZIJDE 23 2771 EJ BOSKOOP
TEL.0172 - 215544 / 216140 / 230090 FAX 0172 - 218495

Historisch gegroeid

PAKTIJD is een uitgave van de
Historische Vereniging Boskoop

redactie: Cees Bakker

bijdragen van:

H. Beenen (HB)

A.J.S. Verjaal (AV) - A.S.P. Verjaal (1903-1992)
schreef vele jaren geleden voor De Viersprong, het
blad van de Historische Vereniging Alphen. Verjaal
was onderwijzer en amateur-historicus. Hij
schreef veel artikelen voor de Boskoopse Courant
en verleende medewerking aan enkele
jubileumboekjes.

Erwin Verweij (EV)

grafische verzorging:

Pim Oxener LVDH

druk: Het Groene Hart BV

met dank aan:

A. Fioole

Het bestuur van de HVB bestaat op dit
moment uit

H. van de Wetering (voorzitter),

T. Verbakel (waarnemend voorzitter),

E. Verweij (secretaris),

D. de Gunst (penningmeester) en

C. Bakker (algemeen bestuurslid).

Het lidmaatschap van de HVB, inclusief het
abonnement op Paktijd, is voor het kalender-
jaar 1998 bepaald op een minimumbedrag van
25 gulden (voor niet-Boskopers 35 gulden
ivm. portokosten). Naast leden zijn ook
sponsors en steunleden welkom. Voor
inlichtingen over het lidmaatschap,
sponsormogelijkheden en advertenties neemt
men contact op met de penningmeester,
telefoon (0172) 21 59 94

Historische Vereniging Boskoop

Postbus 72, 2770 AB Boskoop.

Secretaris: E. Verweij,

Zijde 86, 2771 EP Boskoop

telefoon (0172) 21 33 96

Betalingen op rekening

ABN*AMRO 60.60.61.452 of

RABOBANK 30.98.33.124

t.n.v. Historische Vereniging Boskoop/

penningmeester D. de Gunst,

Goudse Rijkweg 74,

2771 AL Boskoop.

© 1998, Historische Vereniging
Boskoop.

Het is niet toegestaan
artikelen over te nemen
zonder de toestemming van
de redactie van dit blad

Woord vooraf

De in nummer 5 gesignaleerde groeistuipen behoren nog niet tot het verleden. Maar de groei is
onniskienbaar Op dit moment heeft de Historische Vereniging Boskoop iets meer dan 500
leden. Dat is een fenomenaal aantal voor zo'n bescheiden dorp. Deze opmerkelijke ledenaanwas is
voor het grootste deel te danken aan de zeer actieve werving van D. de Gunst. Het bewijst echter
ook dat er veel belangstelling is voor de geschiedenis van ons dorp. Ook het aantal 'steunleden', die
als sponsor een extra financiële bijdrage leveren, is toegenomen. Daarmee is de basis voor de
vereniging wat steviger geworden, al blijven er nog genoeg zaken over die voorlopig op de verlanglijst
blijven staan. Op termijn zal de HVB echter moeten investeren in een (digitaal) archief, de daarvoor
benodigde software en ruimte voor opslag van materiaal. Voorlopig blijft dit toekomstmuziek.

Deze maand is de HVB samen met de VVV te vinden op de braderie waar onder meer een door de
door onze vereniging in eigen beheer geproduceerde kalender te koop wordt aangeboden. We
verklappen nog niets, maar vast staat dat deze kalender, vanwege de bijzondere foto's, heel gewild
zal zijn, mogelijk zelfs een 'collectors item' wordt. De voorplaat op dit nummer van Paktijd is een
voorproefje. Het is een luchtfoto die KLM Aerocarto in juli 1926 maakte van het centrum van
Boskoop, nog voor de komst van de hefbrug. Verderop in dit blad meer over de verenigings-
activiteiten.

In dit nummer staat deel twee (en besluit) van het artikel over Clusius. De bedoeling is dat binnenkort
aandacht wordt besteed aan beroemde botanici die op een of andere manier een band hebben met
Boskoop. Voorts een artikel over gemeentesecretaris W. Trapman (1900-1983). Boskoop heeft in de
loop der tijden heel wat opmerkelijke ingezetenen gehad die best nog eens aandacht verdienen.
Trapman is de eerste in die rij. Met het oog op de in september te houden kerkenexcursie in Boskoop in
dit nummer een verhaal over het Hervormde kerkgebouw en de geschiedenis van het
tuinbouw(avond)onderwijs in Boskoop.

Ten slotte, en het is al eerder gemeld, ons blad staat natuurlijk open voor reacties of aanvullingen op
verschenen artikelen. In het eind van dit jaar te verschijnen nummer 7 komt bijvoorbeeld een
aanvullend artikel over huize Schoonoord. Wie op zoek is naar foto- of ander materiaal kan een
oproep in Paktijd doen. Daar willen we ruimte voor vrijmaken. Als voorbeeld hierbij een foto van een
groepje Boskoopse kinderen, in de jaren dertig door iemand uit een tijdschrift geknipt. Mocht u
iemand op het prentje herkennen dan horen we dat graag. 🌿

De redactie

Kerkgebouw Hervormde gemeente had twee

Niet de kerk, als instituut dus, maar het gebouw, had twee voorgangers. Het huidige kerkgebouw in het centrum van Boskoop is na een verwoestende brand in 1895 weer herbouwd en in gebruik genomen in 1897. Het oude kerkgebouw dat in vlammen opging werd gebouwd in de jaren 1780-1783 en verving toen een nog ouder gebouw dat in de zestiende eeuw moet zijn gebouwd en in zeer bouwvallige staat verkeerde.

Over de nieuwbouw in 1780 is vrij veel bekend. Dr. J. Haitsma schrijft er over in zijn boek 'Hoofdstukken uit de geschiedenis van de Hervormde (Gereformeerde) kerk van Boskoop van 1566-1974'. Met het oog op de op 26 september a.s. te organiseren kerkenpadroute door Boskoop nemen we deze historie eens onder de loep, aan de hand van dr. Haitsma.

De toren is bij de brand in 1895 gedeeltelijk blijven staan, maar moest niettemin afgebroken worden. Twaalf meter boven de grond aangekomen deden de slopers een curieuze ontdekking. In de muur - een meter dik - troffen ze een ingemetselde ruimte aan waarin zich vijf boekjes bevonden. De boekjes werden afgeleverd bij de toenmalige Remonstrantse predikant in Boskoop, Cornelius Diedericus Sax, die ze op zijn beurt doorstuurde naar professor Acquoy in Leiden. Het bleek te gaan om destijds verboden reformatorische boekjes: een boekje van geloof, hoop en liefde en van de bruid van Christus. Verder een exemplaar van de Nederlandse geloofsbelijdenis met het jaartal 1566, een exemplaar van de Heidelbergse Catechismus met hetzelfde jaartal en een boekje met psalmen en zeven gezangen, eveneens uit 1566. Tenslotte een liedboek uit het jaar 1554 dat negenenegentig liederen bevatte.

De oude toren is gebouwd in de jaren 1566-1570. Toen vonden ook de hagepreken plaats, met name in 1566. Men neemt aan dat één van de bouwlieden een reformatorische christen was. In die tijd was het bezit van dergelijke boekjes levensgevaarlijk. De bezitter zal ze niet langer in huis hebben

durven houden, hij zal ze ook niet hebben willen begraven en verbranden, maar metselde ze in het geheim in de torenmuur. Daar hebben ze drie eeuwen veilig gelegen. Sinds de vondst liggen de boekjes in de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag. Het eigenlijke kerkgebouw, dat eind vorige eeuw afbrandde, is gebouwd in de jaren 1780-1782. Twee gedenkstenen zijn nog bewaard gebleven en werden in 1896 opnieuw ingemetseld in het huidige gebouw. Ze zijn te zien bij het betreden van de kerk via de oostelijke ingang vanaf het Kerkplein, aan weerszijden in de binnenmuur.

Het orgel

In de kerk bevindt zich een mooi orgel, gebouwd door Bètz-Witte in 1897. Deze orgelbouwer heeft een goede reputatie, de orgels in de Utrechtse Domkerk en de Lutherse kerk in Den Haag zijn ook door hem gebouwd. Het orgel in de Hervormde kerk van Boskoop is één van de laatste die deze firma bouwde, het bedrijf bestaat niet meer. Orgelpijpen worden gemaakt van

zogenaamd orgelmetaal: een legering van zink, tin en lood. De juiste verhouding is slechts aan ingewijden bekend, dat is het geheim van de smid. Alle door Bètz-Witte gebouwde orgels zijn bijzonder fraai. Daarbij speelt ook een rol de uitgekende dispositie (opbouw van registers). Ook de akoestische kwaliteiten van de kerk doen dit orgel recht. Het orgel heeft zestien stemmen, verdeeld over twee manualen en pedaal. Verder koppelingen en tremulant. Dankzij de vakbekwaamheid van Bètz-Witte kan het orgel concurreren met orgels met veel uitgebreider disposities. Het orgel is in uitstekende conditie. Mechanisch wordt het vrijwel wekelijks nagezien door de organist. Dat was zo'n vijftig jaar D. van Vliet uit Alphen aan den Rijn. Ieder jaar vindt een 'generale stemming' plaats.

Het interieur

Rond 1960 is het interieur van het kerkgebouw vernieuwd. Er kwamen nieuwe banken in met een aantal uitschuifplaatsen waarmee het aantal zitplaatsen kwam op

voorgangers

ongeveer 640. Over de zerken werd een tegelvloer aangelegd. De preekstoel met klankbord werd vervangen door een nieuwe, lager dan de vorige en zonder klankbord omdat een geluidsinstallatie werd aangebracht. Aan weerszijden van de preekstoel zijn gebrandschilderde ramen te zien. Beide stellen drie onder elkaar staande taferelen voor met hetzelfde thema. In het rechtse raam 'Komt allen tot Mij die vermoeid en belast zijn en Ik zal u rust geven'. In het bovenste tafereel is een vuur te onderscheiden en twee gestalten die het moeilijk hebben. De horizontale lijn van een kruis loopt er doorheen. Daarmee wordt tot uitdrukking gebracht dat een mensenhart een vuur van liefde moet zijn om de naaste te helpen. Het middelste tafereel stelt de lamme voor uit Mattheus 9: 1-8, die door Jezus wordt genezen. In het onderste tafereel wordt deze geschiedenis geaccentueerd door een verpleegster die een blinde en kreupele op Jezus wijst. Het linkse raam wordt geheel beheerst door het thema 'Laat de kinderen tot Mij komen'. Het middelste tafereel verwijst naar Mattheus 19: 13-15, het bovenste en onderste brengen dit tot uitdrukking in een hedendaags beeld; twee meisjes waarvan één met een step en twee jongetjes, spelend met een zeilbootje in een vijver. De ramen zijn gemaakt door de heer Van der Valk uit Alphen aan den Rijn. Op het kleed over de avondmaaltafel staat een monogram dat de eerste twee letters van het Griekse Christus voorstel: X (is CH) en P (is R). In 1986 werd op de hoek Zijde-Burgemeester Colijnstraat een voormalig winkelpand gesloopt, voor dit doel aangekocht door de gemeente Boskoop. Daardoor is sindsdien het gebouw in z'n volle glorie te zien. Minder positief is dat een wijziging van het kruispunt heeft geleid tot aanzienlijk meer trillingen in de bodem, veroorzaakt door zwaar verkeer. Het gebouw heeft daarvan ernstig te lijden en vertoont fikse scheuren. Herstel is nodig, maar ook maatregelen om dit probleem te verhelpen. Men denkt aan het slaan van een damwand maar voor dit alles is veel geld nodig. 🐘

(Deze tekst is ontleend aan een beschrijving die dr. Haitsma maakte voor een excursie, enkele jaren geleden. Bewerking CB)

Meer bijzonderheden over de excursie op 26 september staan op pagina 14.

Gemeentesecretaris Trapman in een karakteristieke pose achter zijn werktafel.

GEMEENTESECRETARIS TRAPMAN:

'Boskoop is voor de gemeenschap een dure gemeente'

'Boskoop is voor de gemeenschap een dure gemeente. Immers van gemeentewege worden tonnen in de slappe bodem gestopt, terwijl de verkoop van bomen en planten voor het grootste gedeelte de particulieren ten goede komt...'

Een citaat van gemeentesecretaris W. Trapman die in 1965 met pensioen ging.

Vijf jaar eerder vierde hij z'n 25-jarig ambtsjubileum en bij die gelegenheid sprak Trapman bovenstaande woorden die werden afgedrukt in een artikel in het Leidsch Dagblad. En Trapman was niet de enige die zijn mening ongezoeten verkondigde. Ook burgemeester G.W. Baron van Dedem heeft het de gemeenteraad in die jaren voorgehouden. Jaren waarin besloten werd tot grootschalige wegverbredingen en reconstructies. Tot in lengte van jaren zouden de gevolgen van

deze kapitaalsinvesteringen een zware claim leggen op het gemeentelijke huishoudboekje. Destijds is wel gesproken over baatbelasting, te betalen door sierteeltbedrijven, maar een meerderheid van de gemeenteraad heeft hier toen een stokje voor gestoken. Daarmee kwamen de lasten ten volle op de schouders van de gemeenschap (de gemeente). Toen, in de jaren zestig, verklaarde Van Dedem al dat het een historische fout was die Boskoop op den duur te gronde zou richten en het zouden wel eens profetische woorden kunnen zijn als we de jongste ontwikkelingen bekijken. Gemeentesecretaris Willem Trapman, hij werd opgevolgd door P.Q. Groot, was een man die zich nauw verwant voelde met het dorp Boskoop. Hij werd geïnstalleerd op 1 april 1935, maakte de crisisjaren mee, de Tweede Wereldoorlog en daarna de wederopbouw van ons land. Zag het sierteeltcentrum tot ontwikkeling komen en daarmee ook het eerder geschetste probleem. Laten we het daar even niet meer over hebben en ons beperken tot de figuur Trapman. Hij zag het levenslicht op 26 februari 1900 in Oud-Alblas en trad op

16 juli 1915 als ambtenaar in dienst bij de (voormalige) gemeente Stompwijk. Hij klom snel op en als 19-jarige was hij de eerste ambtenaar op de secretarie en die functie breidde zich in 1922 uit tot de gemeente Veur. Een jaar later werd hij zelfs gemeente-secretaris. In 1935 volgde zijn benoeming in Boskoop, waar hij tot zijn pensionering zou blijven. Gedurende een lange reeks van jaren was hij naast zijn ambtelijke loopbaan ook bestuurlijk zeer actief in het onderwijs, de schoolartsendienst, onderwijs voor geestelijk mindervaliden en de Boskoopse Oranje-vereniging.

Hongerwinter

Over zijn rol in de oorlogsjaren vinden we iets terug in het boekje van Sjaak Blaazer over die zwarte periode. Na de spoorwegstaking en een fietsenrazzia moest burgemeester Verkerk onderduiken en kwam er een NSB-burgemeester in Boskoop. Met hem moest Trapman het zien te rooien en de Boskoopse belangen zo goed mogelijk proberen te dienen. Vooral in de hongerwinter viel dat niet mee. Trapman speelde toen een belangrijke rol in de Voedselraad en heeft zo goed werk kunnen doen. Voorzitter van de Voedselraad was overigens wethouder A.P. van Nes. Trapmans bestuursfuncties in het onderwijs waren niet toevallig. Hij was zelf leergierig en toegewijd. Men noemde hem een 'top-vakman' en hij wist zijn kennis ook op een prettige manier over te dragen. Als leermeester voor heel wat beginnende ambtenaren was hij buitengewoon waardevol en velen herinneren hem ook zo. Wat zijn ondergeschikten ook zeer in hem waardeerden was zijn meevoelende persoonlijkheid en belangstelling voor persoonlijke aangelegenheden van anderen. Dat Trapman zo lang in Boskoop bleef had een reden. 'Ik ben van Boskoop gaan houden. Ik werk hier met plezier, met de bevolking die uiteraard veel bereid is valt uitstekend samen te werken, evenals trouwens met het gemeentebestuur en de ambtenaren. De laatsten heb ik steeds voorgehouden dat de secretarie aller dienaar is, maar niemands knecht mag zijn', verklaarde Trapman bij zijn ambtsjubileum in 1960. Hij werd bij die gelegenheid benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Hij heeft lange tijd samen gewerkt met burgemeester mr. dr. E.P. Verkerk die in 1964 afscheid nam. Verkerk was behalve burgemeester ook Tweede Kamerlid en bij zijn afwezigheid fungeerde Trapman als een soort part-time burgemeester. Hij had daar totaal geen moeite mee en wist, ondanks een overbelasting van het personeel op de

secretarie, een prettige sfeer te scheppen. Humor was daarbij een belangrijke eigenschap. Ook zijn forse verschijning, zeker voor die tijd, was opvallend. Hij reed op een voor hem aangepaste fiets. Iemand zei ooit: 'Als ik Trapman aan zie komen is het net of de Statendam (voormalig Nederlands cruiseschip) er aan komt.'

Centrale figuur

Op vrijdag 9 april 1965 eindigde zijn loopbaan tijdens een vergadering van de gemeenteraad, voorgezeten door burgemeester Van Dedem die een jaar daarvoor Verkerk was opgevolgd. Van Dedem stak duchtig de loftrumpet, bestempelde hem zelfs als 'de ideale secretaris' die, om hem terwille te zijn, het afscheid nog een jaartje wilde uitstellen. Wethouder J. Taat gaf een karakterstschets en een historisch overzicht. 'De kracht van een secretaris ligt in het feit dat hij de eerste ambtenaar, de centrale figuur is, die alle organen van het gemeentestuur adviseert. Het moet niet zo zijn dat hij alle touwtjes in handen heeft maar wel moeten de meeste touwtjes door zijn behulpzame handen gaan. Zijn wakend oog moet over alles gaan. Toch kennen wij zo'n centrale figuur nog niet zo lang in Boskoop. Eerst in 1867 heeft Boskoop een secretaris gekregen. Voor die tijd was het secretariaat gecombineerd met het burgemeesterschap. Vele voorgangers, geachte secretaris, hebt u in Boskoop niet gehad. Het zijn er slechts vier geweest, de heren N.J. Schoorel, E.G. Konings, C. van Heesen en mr. F.A. Helmstrijd.' Wethouder Taat deelde vervolgens mee dat Trapman net geen record heeft gevestigd; N.J. Schoorel was 38 jaar in

dienst, van 1867 tot 1905. Nadat ten afscheid ook wethouder Houdijk, de heer Valk namens de raad en loco-secretaris P.R. de Man hadden gesproken, nam Trapman op zijn karakteristieke wijze het woord. Hij signaleerde de grootste veranderingen die zich in zijn tijd hadden voltrokken en uitte zijn waardering voor de goede samenwerking in een goede sfeer. 'U allen hebt het mij niet zwaar gemaakt'. Enige verbazing toonde Trapman over het van hem geschetste beeld. 'Een heel mooi beeld maar je vraagt je af: ben ik dat, ben ik zo?' En vervolgens citeerde Trapman de woorden van één van zijn leraren die daarna in Boskoop nog meermalen zijn geciteerd: 'De secretaris fluistert in de raad, spreekt in B en W en buldert op de secretarie.' Trapman voegde er onmiddellijk aan toe zich aan dat laatste niet gehouden te hebben. Bij zijn afscheid kreeg hij op zijn eigen verzoek een opmerkelijk geschenk, een Jacoba-kannetje, waarvan er een paar zijn gevonden in de Boskoopse bodem toen graafwerk voor de komst van de hefbrug werd verricht. De gemeenteraad en het personeel schonken de scheidende secretaris samen een tafelbiljart. Het gemeentebestuur een televisietoestel en een bedrag voor een mooie reis. Trapman bleef na zijn afscheid nog lang actief en scherp van geest. Daarvan gaf hij blijk tijdens de wekelijkse schaakavonden bij Inter Nos. Lichamelijk ging het langzaam wat minder. 'Het is net of de hefbrug steeds hoger wordt', verzuchtte hij wel eens. Na een kort ziekbed overleed hij vijftien jaar geleden, 83 jaar oud, in mei 1983. (CB)

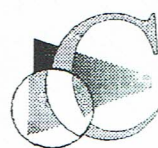

Willem Trapman, naast hem zijn echtgenote, krijgt een blijk van waardering bij zijn afscheid.

**KAAS, NOTEN, VLEESWAREN
EN BONBONS**

**KONINGINNEWEG 11e, BOSKOOP
TELEFOON 0172 - 21 54 33**

COLPA
OPTIEK

*Burgemeester Colijnstraat 21 • 2771 GE Boskoop
Telefoon (0172) 214 637 • Fax (0172) 218 224
E-mailadres: enterij@euronet.nl*

 romijn

schildersbedrijf

romijn geeft kleur aan uw huis

INTERIEURVERZORGING

DECORETTE

DECORETTE BRENGT SFEER IN UW HUIS

■ exclusief schilderwerk	▶ VLOERBEDEKKING
■ dubbele beglazing	▶ GORDIJNSTOFFEN
■ duurzame wandbekleding	▶ BEHANG
■ woningstoffering	▶ VERF
■ gratis kleuradvies	▶ ZONWERING

KONINGINNEWEG 11a
BOSKOOP
TELEFOON 0172-214713

ALLES OP EEN ADRES

UITGEVOERD DOOR VAKBEKWAME SCHILDERS EN STOFFEERDERS

We zijn er een jaar te laat mee.

In 1997 had Boskoop kunnen stilstaan bij het feit dat een eeuw terug, in 1897 dus, een tuinbouw cursus voor boomkwekers van start ging. Veel reden om iets te vieren was er overigens niet want de cursus hield na 83 jaar op te bestaan. In 1979. In historisch perspectief is er echter alle reden om dit Boskoops fenomeen eens onder de loep te nemen.

Tot 1867 was tuinbouwonderwijs in heel Nederland onbekend. In 1880 zijn pogingen ondernomen om een gratis (avond)cursus voor boomteelt en plantennamen van de grond te krijgen maar dat lukte toen niet. Meer succes had een cursus voor gesubsidieerd vakonderwijs die in 1897 startte. Naast het al bestaande dagonderwijs dat aan de Rijks Tuinbouw-winterschool werd gegeven. Het initiatief ging uit van directeur C. Claassen van de school, die samen met burgemeester De Groot van Emden het belang van een avondcursus inzag. Hij riep daarvoor de hulp in van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde - zoals die toen heette - de Pomologische Vereeniging (nu de Vereniging voor Boskoopse Culturen) en de Boskoopse Boom- en Plantenbeurs. Claassen wist de besturen te overtuigen en de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde nam de cursus onder haar hoede. Uiteraard was het een voorzichtige start met 29 leerlingen en twee leerkrachten: J.C. de Bruin (hoofd van de Openbare School) en boomkweker J.W. de Ruyter. Het was bepaald geen cursus voor jan en alleman want het cursusgeld bedroeg toen twee gulden; ongeveer eenderde van het weekloon van een volleurde boomkwekers-knecht. De leerkrachten ontvingen een gulden per uur. Later zou het cursusgeld verhoudingsgewijs lager worden. In 1909 trad ook de heer J.J. de Vink, kaschef van de fa. M. Koster & Zn., toe tot het lerarenkorps. Het was een duur jaar voor de cursus want er werd maar liefst voor 11,96 gulden aan leermiddelen aangeschaft. Daarmee ontstond in dat cursusjaar een nadelig saldo van 5,63 gulden. In 1914 nam H. Slootjes, kaschef bij de fa. J. Blaauw en Co., de plaats in van J.W. de Ruyter.

Uitbreiding en leerplan

In die jaren werd het onderwijs wat uitgebreid en tenslotte kwam er een

J.J. van den Berg die 34 jaar aan de avondschool was verbonden. De foto is gemaakt in 1979 toen hij de zilveren legpenning van de gemeente Boskoop kreeg met de bijbehorende speld.

Tuinbouw(avond)cursus voor boomkwekers b ruim tachtig jaar

leerplan dat aansloot bij de plaatselijke vestigingseisen. In de eerste jaren beperkte het onderwijs zich tot een tweejarige wintercursus, van 1 oktober tot 1 april. Om de twee jaar begon dus een nieuwe cursus en dat duurde zo tot 1926. Daarna werden ieder jaar nieuwe leerlingen aangenomen en bestond de cursus dus uit twee klassen. In 1930 werd dit uitgebreid tot drie en vervolgens, in 1940, tot vier. In de eerste klas werd voorbereidend onderwijs gegeven voor 14-jarige boomkwekers. Toen was al geen sprake meer van een wintercursus maar werd er ieder jaar veertig weken les gegeven. Intussen was in 1922 het bestaande leerplan uitgebreid met plantenziekten, mogelijk gemaakt door financiële steun van de Vereniging van Amerikaanse Handelaren. Later kwam er taalonderwijs bij: Nederlands, Engels, Duits, maar ook handelsrekenen, boekhouden, handelsaardrijkskunde, nomenclatuur (plantenbenaming) etc. Beginnende boomkwekers waren leergierig en daarom werden er ook speciale cursussen gegeven voor aanleg en onderhoud van tuinen, bloemschikken en binden, de vruchtboomteelt. Het ging die jaren de cursus voor de wind, de honorering van de cursusleiders werd verhoogd tot twee gulden per uur en bekend is dat concierge Van der Kraats in 1920 vijf gulden ontving voor het

verplaatsen van een kast. Of deze ruimhartigheid de Boskoopse kwekers kopschuw maakte valt niet meer te achterhalen, maar een feit is dat in 1921 slechts vier nieuwe leerlingen werden ingeschreven. In 1922 werd J. Zwartendijk als leraar aangenomen, die in de daaropvolgende jaren een belangrijk stempel zou drukken op de avondcursus. J.C. de Bruin haakte enige tijd later af en werd als hoofd opgevolgd door B. Jongsma, toentertijd ook hoofd van de Chr. School in de Nieuwstraat. Hij bleef slechts kort, in 1928 werd J. Zwartendijk hoofd. In dat jaar waren er slechts drie docenten aan de cursus verbonden: Zwartendijk, H. Slootjes en W. de Ruyter. Er moest in die tijd kennelijk heel wat vergaderd worden want Zwartendijk ontving een vergoeding van twee gulden voor vergaderkosten.

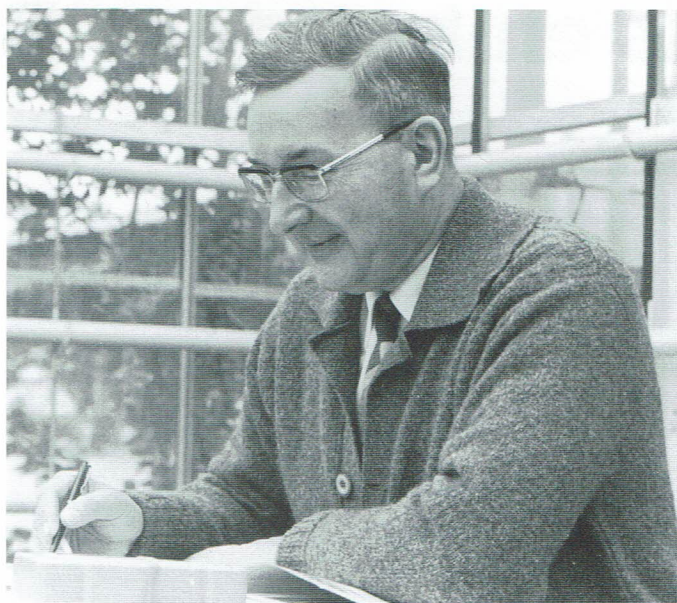
De crisisjaren

De rijksoverheid zag kennelijk in 1932 de crisis al aankomen want in dat jaar werden de salarissen met 20 procent verlaagd tot twee gulden per uur. Daar stond tegenover dat ook de leerlingen minder betaalden, in 1934 werd zelfs een leerling toegelaten voor slechts 85 cent daar hij de derde was uit één gezin. In 1935 trad de heer A.S.P. Verjaal toe en een jaar later M. Jongejan, kaschef bij de fa. D.A. Koster. In dat jaar werd het

Is stond

salaris met een kwartje verminderd en kwam op 1,75 gulden per uur. In 1938 werd de cursus uitgebreid met het vak tuinaanleg en als extra leerkracht aangesteld J.C. van Leeuwen uit Alphen aan den Rijn. Deze declareerde de prijs van zijn treinkaartje, 20 cent per keer. Het was toch al een duur jaar want er werd een schoolbordpasser ter waarde van 1,10 gulden aangeschaft en voor 30 cent een kan gedestilleerd water gekocht. De cursus tuinaanleg bleef bestaan tot 1949, toen was er geen animo meer voor. In 1939 werd A.J. v.d. Graaf, voormalig leraar bij de RMTS, als cursusleider begroet en tevens A. Frank, destijds hoofd van de Openbare School. In 1940 sloot mejuffrouw Siebenga zich aan en daarmee kwam het aantal leerkrachten op zes. Juffrouw Siebenga trof het want het jaar daarop werd het salaris weer opgetrokken tot twee gulden. En alsof het niet op kon werd er dat jaar voor 45 cent aan gedestilleerd water gekocht. W. de Ruyter stapte in 1943 op en in 1944 werd het vak bloemschikken aan het pakket toegevoegd. Dit werd onderwezen door C. Moleman uit Gouda die werkte tot 1946 en toen emigreerde naar Canada. Hij werd opgevolgd door J. van Doesburg uit Gouda die de cursus tot 1954 voortzette, daarbij geassisteerd door J.J. van den Berg uit Boskoop die in 1945 toetrad tot het

A.H. Kruit, kort voor zijn afscheid in 1980 als hoofd van de Chr. Lagere Tuinbouwschool aan de Zijde. Hij was, naast zijn werk voor de avondschool, sinds 1 juni 1955 ook directeur van de Lagere Tuinbouwschool die in 1964 het gebouw aan de Zijde betrok.

(Middelste foto)
J. Zwartendijk werd driemaal onderscheiden. Hij ontving een Koninklijke onderscheiding, een penning ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Koninklijke Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde en de zilveren legpenning van de gemeente Boskoop uit handen van burgemeester G.W. Baron van Dedem.

lerarenkorps. De al eerder genoemde J. Zwartendijk gaf in die jaren nog een extra cursus vruchtboomteelt waarna hij in 1949 aftrad. Onder zijn leiding was de cursus uitgegroeid tot drie jaar met nog een extra voorbereidend jaar. Er werd toen vijf avonden les gegeven en op zaterdagmiddag. Best pittig dus. Na zijn vertrek werd Zwartendijk opgevolgd door A.J. v.d. Graaf en moest mejuffrouw Siebenga een pensioen-afdracht van zestig cent betalen. Het was een komen en gaan van leraren. In 1951 verscheen T.J. Gerkema ten tonele, onderwijzer aan de Chr. School, gevolgd door de heren J. Slootweg uit Zoetermeer en C.N. Veltkamp uit Zevenhuizen die al weer binnen een jaar was verdwenen. H. van Lint en A.H. Kruit konden in 1954 worden begroet. Kruit was een blijvertje in Boskoop en zou nog jarenlang directeur van de Chr. Lagere Tuinbouwschool (aan de Zijde) zijn. Hun toetreding zou iets met het salaris te maken kunnen hebben dat toen al weer was opgetrokken tot 4,25 gulden per uur.

Het einde

P. de Vogel werd in 1955 benoemd en daarmee groeide het aantal lesgevendenden tot negen. Zoveel waren er nog nooit geweest. Het duurde ook niet lang want in 1956 waren het er weer drie minder toen A.J. v.d. Graaf, J. Slootweg en M. Jongejan de cursus verlieten. Laatstgenoemde omdat hij met pensioen ging. W.W. Grotendorst werd in 1957 begroet, die later leraar werd aan de Rijks Middelbare Tuinbouwschool. Mejuffrouw Siebenga maakte haar laatste jaar vol. Tot 1964 deden zich geen noemenswaardige wijzigingen meer voor, wel werd het salaris opgetrokken tot 8,65

gulden. E. v.d. Kolk meldde zich als nieuwe leraar maar vertrok twee jaar later weer. P. de Vogel overleed en de lege plek werd in 1969 opgevuld door H.L. 't Hart, als praktijkleraar verbonden aan de Christelijke Lagere Tuinbouwschool. Weer veranderde een paar jaar niet veel tot Van Lint wegens ziekte in 1978 zijn werk moest neerleggen. Het einde kwam onherroepelijk op 27 maart 1979. Tuinbouwonderwijs was steeds meer een volwaardige dagopleiding geworden. Op dat moment waren er nog slechts vier leerkrachten aan de avondcursus verbonden. A.H. Kruit als hoofd, W.W. Grootendorst, H.L. 't Hart en J.J. van den Berg. Geschat wordt dat in die 83 jaar avondonderwijs zo'n 2000 leerlingen de cursus hebben gevolgd wat de verdienste was van de afdeling Boskoop van de Koninklijke Maatschappij Tuinbouw en Plantkunde. In 1972 werd nog het 75-jarig bestaan gevierd, bij welke gelegenheid de toen 82-jarige J. Zwartendijk in het zonnetje werd gezet. Hij ontving uit handen van burgemeester Van Dedem de zilveren erpenning van de gemeente Boskoop. Zijn rol als pionier werd in vele toonaarden bezongen. Zwartendijk kreeg eerder al een Koninklijke onderscheiding en de zilveren penning van de Koninklijke Maatschappij. 🌿

Bronnen:

De notulen Koninklijke Mij. Tuinbouw en Plantkunde, Boskoopse Courant en een artikel van J.J. (Jo) van den Berg. Deze heeft na de MULO zelf de avondschool gedaan, daarna de Middelbare Tuinbouwschool, werd vervolgens kweker, ging toen voor de Plantenziektenkundige Dienst werken en volgde tenslotte een opleiding voor tuinbouwakonderwijs. Hij was 34 jaar aan de avondschool verbonden en overleed, 71 jaar oud, op 22 oktober 1982. (Bewerking: Cees Bakker, foto's: archief Gouwe Koerier en uit privé collectie.)

Clusius en het dorp Boskoop (2)

In Paktijd 5 heeft de lezer kennis kunnen maken met **Carolus Clusius** ofwel **Charles de l'Escluse**, geboren te **Atrecht** in **1526**, **Zuidnederlands botanicus**. **Clusius studeerde rechten in Leuven, Marburg en Wittenberg**. Hij werd **protestant**, ging door met zijn studie **medicijnen in Montpellier en Parijs** en maakte veel reizen, ondermeer naar **Spanje en Portugal**. **Clusius was auteur van de nieuwe Spaanse Flora** en werd als **botanicus** aan het **hof van Maximiliaan II van Oostenrijk** verbonden.

Donkere wolken pakten zich samen over deze zonnige jaren. De zieke keizer vertrok met zijn hofhouding naar Regensburg. Tijdens deze reis verslechterde de toestand van de monarch. Zijn beide artsen, Crato en Dodonaeus wisten niet waaraan de vorst leed of waren het in hoge mate oneens over de behandeling. Het gevolg was dat Maximiliaan in oktober stierf. Hij werd opgevolgd door zijn oudste zoon Rudolf II (1576 - 1612). Deze was door de Jezuïeten in Spanje opgevoed en dus streng katholiek, tot schrik van de protestantse hovelingen, waaronder Clusius. Op de terugweg naar het hof in Praag vielen de eerste slagen: Clusius, die de hofmaarschalk schriftelijk verzocht had, zijn ambt te mogen behouden, ontving noch een positief noch een negatief antwoord. Hij kreeg echter geen salaris meer. Rudolf nam, ondanks aandringen van verschillende zijden, maar geen beslissing. Op 31 augustus van het daaropvolgende jaar werd Carolus toch officieel ontslagen. Wel zou hij zijn achterstallig salaris krijgen. Nu moest hij voor de zoveelste keer de toekomst onder ogen zien. Hij was inmiddels vijftig jaar,

een respectabele leeftijd voor die tijd. Hij nam het besluit voorlopig bij Dr. Aichholz, waar hij in Wenen verbleef en een tuin had, te overwinteren. Dan kon hij tevens aan zijn Oostenrijkse flora werken. Intussen schreef hij verschillende smeekschrijven

om zijn achterstallig salaris uitbetaald te krijgen. Tevergeefs. Hij verhuisde voor korte tijd naar Hongarije om steun te zoeken bij een hem bekende adellijke familie. Op 14 juli 1578 werd eindelijk de zaak door de schatmeester van de keizer geregeld. Tot 1579 verbleef hij bij zijn Hongaarse vrienden en werkte in die tijd aan het Hongaarse gedeelte van de Oostenrijkse Flora (het vroegere Oostenrijk-Hongarije). Daarna maakte hij zich reisvaardig voor een in die tijd grote tocht. Via Wenen ging hij naaar Praag en vandaar naar Neurenberg om enkele goede vrienden op te zoeken, met wie hij reeds jarenlang correspondeerde. Van hier ging hij naar Wurzburg en bereikte in augustus Kassel waar Wilhelm IV hem een dienstbetrekking aanbood. Clusius had echter in Wenen leergeld betaald en reisde door naar de Nederlanden, mede om zijn uitgever te bezoeken.

Een stukje geschiedenis

Wat was er in die jaren veranderd? Toen hij naar Wenen vertrok, was Haarlem net gevallen en trok Don Frederik op naar Alkmaar. Maar daarna kwamen er vreugdevoller berichten: Alkmaar bleef behouden, de gewonnen Slag op de Zuiderzee, Reimerswaal en Geertruidenberg heroverd! In 1573 was Alva vertrokken, opgevolgd door Requesens. Nieuwe mijlpalen waren de slag bij Mook en Leiden's beleg en ontzet. Inmiddels had Carolus het bericht ontvangen van de stichting van de Leidse Universiteit, nauwelijks vermoedend welke invloed dit op zijn latere leven zou hebben. In Antwerpen ging Clusius scheep, voor een hernieuwd bezoek aan Engeland. Bij zijn terugkeer had Plantijn de derde druk van zijn 'Aromaticum Historia' klaar en rolde de tweede uitgave van het werk van Monardus van de pers. Intussen had de Engelse ontdekkingsreiziger Sir Francis Blake zijn wereldreis voltooid. Via zijn relaties in Engeland zag Clusius kans om met hem in contact te komen, hetgeen hem een rijke verzameling uitheemse zaden en gedroogde planten opleverde. In de zomer van 1582 begon Plantijn met het drukken van de Oostenrijkse Flora. De verschijning van dit monnikenwerk was op de Najaarsmesse van Frankfurt in 1583 en het bevatte 385 houtsneden. Hij was hiermede de eerste die zich bezighield met systematische indeling van de alpine flora. Sterker nog: hij is het geweest die de plantkunde tot een zelfstandige tak van de wetenschap heeft gemaakt terwijl het

daarvoor slechts als hulpwetenschap bij de medicinale planten gold!

Boskoop

Belangrijk voor onze gemeente is het feit dat Clusius steeds weer bezig was om allerlei gewassen uit verre gewesten uit te testen voor gebruik in de midden-Europese landen, zoals de Laurierkers, (*Prunus Laurocerasus* L.), de Paardenkastanje, (*Aesculus Hippocastanum* L.), de Plataan, (*Platanus orientalis* L. en de Jasmijn. Van grote betekenis zijn de bolgewassen, die altijd zijn volle aandacht hadden. Hij experimenteerde hiermee onophoudelijk en zijn vrienden uit de hele wereld stuurden hem voortdurend nieuwe bollen, die hij dan in zijn eigen tuin probeerde te kweken en te vermeerderen. Zo bracht hij naar deze streken de *Iris Susiana* L., de *Sternbergia Lutea* Schult., de *Narcissa Tazetta* L., de *Allium Ascolonica* M. en de *Crocus Maeciatus* Ker. en vele enkele en dubbele Anemonen. Een aparte vermelding verdient de tulp, die hij in twee soorten verdeelde, namelijk de *Preacox* en de *Serotina*, met een tussenvorm, de *Dubia*. Hier heeft Carolus baanbrekend werk verricht waarvan wij nog heden ten dage de vruchten plukken. Het voert in het kader van dit artikel te ver om hier dieper op in te gaan maar het feit dat hij alleen aan deze bloem een apart hoofdstuk in zijn Flora heeft gewijd spreekt boekdelen.

Moeilijke tijden

In de volgende jaren vertaalde Clusius diverse werken uit het Frans in het Latijn, in het bijzonder boeken, die medicinale planten uit andere werelddelen beschreven. Waarschijnlijk gebeurde dit uit bittere noodzaak, om in zijn levensonderhoud te kunnen voorzien. In de maand december van het jaar 1586 werd hij geplaagd door een vreselijke hoest, en daarbij kwam hij zo ongelukkig te vallen, dat hij zijn linkerenkel brak, hetgeen door de slechte behandeling van de artsen zeer moeilijk herstelde. Tot in het voorjaar van 1587 kon hij zich alleen met behulp van krukken voortbewegen. Daarbij had hij nog verschillende andere kwalen. In die tijd kwam de gedachte bij hem op om Wenen voorgoed te verlaten. Ook ontving hij een brief van een zekere heer Lipsius, die hem voorstelde naar Leiden te komen. Clusius durfde echter niet goed naar de Nederlanden te gaan uit vrees dat de koning van Spanje zijn goederen, die hij daar nog bezat, verbeurd zou verklaren. In die tijd experimenteerde hij met door hem ontvangen aardappelknollen waarvan hij,

volgens zijn brieven, al voorzag dat het een voornaam volksvoedsel zou kunnen worden! In dit kader zij nog vermeld, dat hij ook de snijboon en de schorseneer op de West-Europese voedsellijst heeft geplaatst.

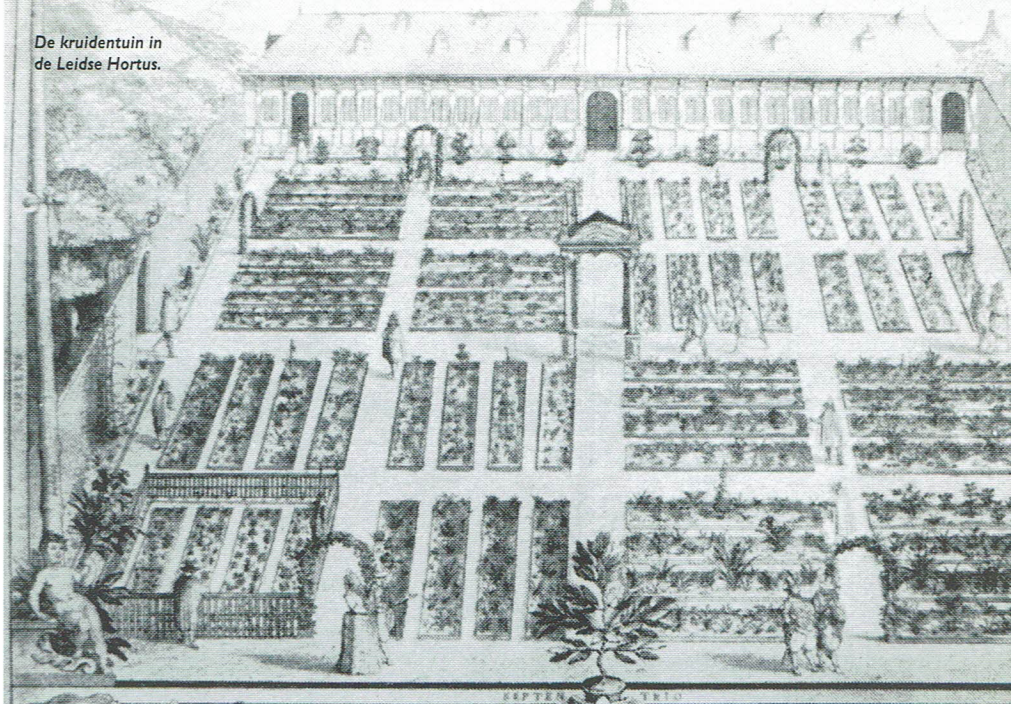
Opnieuw verhuisd

Hij koos als nieuwe verblijfplaats Frankfurt, tot groot genoegen van Wilhelm IV van Kassel, die hem een jaargeld van honderd daalders beloofde. Hij had inmiddels het plan opgevat, in overleg met zijn drukker Plantijn, zijn verzamelde werken uit te geven. Ook had hij weer een proeftuin ingericht waarin hij o.a. experimenteerde met een roos zonder doornen. Tot zijn groot verdriet overleed Plantijn, die werd opgevolgd door zijn zoon Moretus, met wie Clusius het echter minder goed kon vinden. Frankrijk en Duitsland werden in die tijd verscheurd door godsdienstoorlogen, de Spaanse Armada werd verslagen. Dit alles, alsmede zijn invaliditeit, belemmerden Clusius niet zijn arbeidzaam leven voort te zetten. Hij nam de vertaling ter hand van de boeken die geschreven werden naar aanleiding van gevonden planten in de Amerikaanse gewesten, voornamelijk geschreven door Th. de Breij in 1590. In het najaar van 1590 werd de botanicus door een van zijn Leidse correspondenten, ene Johan van Hooghelande, opnieuw gepolst of hij niet de leiding op zich wilde nemen van de nieuw te stichten Hortus Botanicus. Clusius sloeg dit aanbod weer af. Leiden bleef volhouden en Marie de Brumeau, een goede vriendin van Clusius, mengde zich in het debat met het gevolg dat, toen men de botanicus de vrijheid gaf om zijn eigen voorwaarden te stellen, hij op 22 mei 1592 toestemde. Hij vroeg een honorarium van 300 daalders per jaar alsmede reis- en verhuiskosten voor het overbrengen van zijn huisraad en plantenverzameling. Tevens wilde hij kunnen beschikken over een betaalde bediende, dit in verband met zijn zwakke gezondheid.

Leiden

Hij begon niet geheel onvoorbereid aan zijn taak want in mei 1592 was men al gestart met de grondwerkzaamheden en het gedeeltelijk inrichten van de Hortus. Op 6 september 1592 aanvaardde hij zijn taak. Een van de redenen dat hij uiteindelijk op het aanbod was ingegaan was het overlijden van Wilhelm IV, waardoor zijn jaargeld niet meer betaald werd. De Leidse universiteit mocht zich na de stichting in 1575 in toenemende bloei verheugen. Na zes jaar was het aantal studenten al tot 200 gestegen. Met zichzelf had Clusius in deze tijd veel te stellen.

De kruidentuin in de Leidse Hortus.

Dankzij de geneeskunst van Hollandse artsen begon zijn been wat beter te worden. Daar stond echter tegenover, dat hij het zeeklimaat slecht verdroeg. Ook de meer dan ellendige ligging van het vochtige Leiden, wiens atmosfeer daarbij nog werd verpest door de wolindustrie, speelde hem parten. Met zijn tuin trof hij het ook al niet. De natte zomer van 1594 bedierf al zijn bolgewassen en 's nachts werden zijn bijzondere planten ontvreemd! In maart 1594, toen de geschikte tijd aanbrak om de Hortus te beplanten, beseften de curatoren dat zij dit werk niet aan de ziekelijke Clusius over konden laten. Zij benoemden een assistent, een zekere Dirk Cluyt, om de zware arbeid te verrichten. Hij was een enthousiast, werkzaam man die de hem opgedragen taak goed vervulde. De kruidentuin, die nu nog in Leiden te bezichtigen is, werd verdeeld in 1400 bedden en was ongeveer vierkant van vorm. Dankzij de bewaard gebleven inventaris kennen we nu nog precies de samenstelling van deze hof. Langzaam aan ging Clusius' gezondheid toch vooruit en kon hij bezoeken brengen aan de omgeving, waarbij hij ongetwijfeld ook enkele malen met onze plaatsgenoten in contact moet zijn geweest. Bewijzen daarvoor ontbreken tot nog toe. Ook heeft hij Den Haag en Amsterdam bezocht.

De laatste slag

In juni 1598 overleed Cluyt plotseling. De curatoren kwamen overeen dat twee professoren het lopende werk zouden overnemen, de een wat betreft het geven van college's, de ander voor het rondleiden van belangstellenden in de tuin. Nu had Clusius weer alle tijd voor het vertalen van boeken. Van zijn hand kwamen o.a. een reisbeschrijving van de tochten om de Noord,

teneinde de Indië via deze route te bereiken en in 1601 verscheen eindelijk het eerste deel van zijn verzamelde werken. Voor het eerst verscheen er een deel over paddestoelen, waarmee hij de grondslag legde voor de mycologie. In 1605, op de Najaarsmesse in Frankfurt verscheen het tweede deel. In datzelfde jaar leed Clusius een zwaar verlies door het overlijden van zijn Haagse vriendin Marie de Brumeau. In het begin van 1609 trof hem de laatste slag. Zijn vriend, de grote geleerde Jos Scaliger, grondlegger van de epigrafiek, overleed. Langzaam doofde de vlam, die drieëntachtig jaar in z'n gebrekkige omhulsel had gebrand. Een breuk vermeerde op het laatst nog zijn lijden en verhaastte het einde. Door Vorstius in de laatste ogenblikken van zijn leven bijgestaan overleed Clusius, kalm, op 4 april 1609. Charles de l'Ecluse was niet meer. Op 7 april 1609 ging de begrafenisstoet van deze grote geleerde van de Pieterskerkgracht op weg naar de, nu niet meer bestaande Lieve Vrouwekerk aan de Haarlemmerstraat. Aan één van de pilaren werd een koperen gedenkplaat gehangen die, toen deze kerk in 1819 werd afgebroken, is overgebracht naar de Pieterskerk, waar deze nu nog te vinden is. De Leidse Universiteitsbibliotheek bezit vele originele werken van Clusius, waaronder een grote collectie brieven. Een opmerkelijk leven van een bijzonder mens, een pioniersbestaan was hiermee voltooid. (H.B.)

Bronnen:

Het boek CAROLUS CLUSIUS, van de hand van Dr. Joh. Theunisz en een aantal brieven van Clusius uit de Leidse Universiteitsbibliotheek. Voor de liefhebbers tenslotte nog het volgende: van zijn Franse vertaling van de 'Histoire des Plantes' is in 1979 een herdruk verschenen, evenals van zijn Oostenrijkse Flora en wel in 1963.

REEUWIJK

Dienst.

Aan

den Heer Burgemeester

van

Boskoop

De Ambtenaar van den Burgerlijken
Stand van REEUWIJK.

[Handwritten signature: J. B. Brack]

In voldoening aan het 2de lid van art. 4 der Wet van
den 10^{den} April 1869 (staatsblad n°. 65) heb ik de eer U Edel
Achtbaren te berigten dat door mij op heden verlof is gegeven
tot de begraafing van het lijk van *een levenloos ge-
boren kind van Cornelis van Veen en Maria Verwoerd*
op *elings* dag den *1. December* 1874,
op de begraafplaats *te Boskoop*.

REEUWIJK. den *28 November* 1874.

De Ambtenaar van den Burgerlijken Stand
der Gemeente REEUWIJK.

[Handwritten signature: J. B. Brack]

Aan

den Heer Burgemeester
der Gemeente

[Handwritten signature: Boskoop]

Uit de burgerlijke stand

In 1874 gaf het gemeentebestuur van Reeuwijk schriftelijk toestemming voor de teraardebestelling in Boskoop van een levenloos geboren kind. De moeder van het dood geboren kind woonde kennelijk in Boskoop, maar is in Reeuwijk bevallen. Destijds moest de burgemeester toestemming geven wanneer de begrafenis in een andere gemeente moest plaatsvinden. Het hier afgedrukte stuk, uit de burgerlijke stand van Reeuwijk, is dan ook ondertekend door de burgemeester van Reeuwijk, Bulaens Brack, die ook ambtenaar was van de burgerlijke stand. Burgemeester Brack was een voorvader van de huidige burgemeester van Reeuwijk, de heer Bauer. Het stuk werd op 29 november 1874 per post bezorgd in Gouda, tussen 8.00 en 12.00 uur in de morgen en diezelfde dag tussen 16.00 en 20.00 uur afgeleverd bij de gemeente Boskoop.

LEVEN IN HET LAND DER BOKKEN Hoe Boskoop aan zijn straatverlichting kwam...

In de vorige eeuw kende Boskoop nog
ettelijke markt- en beurtschippers: Inge Bos en
later Willem van Noort voeren op Gouda, Leiden en
Amsterdam, aanlegplaats de Berebijt. Pieter Koster
van Groos had vergunning voor de vaart op Den Haag
terwijl Daniël Verweij de beurtvaart op Rotterdam
onderhield. Toen laatstgenoemde in 1839 overleed, nam
de Waddinxveense schipper op Rotterdam, Adolf Spruit, zijn kans
waar en vroeg aan het Boskoopse gemeentebestuur vergunning zijn
beginpunt te mogen verleggen van Waddinxveen naar de 'hoge
brug' in Boskoop. Na uitvoerige 'deliberatie en examinatie' kreeg
Spruit het gevraagde consent. Zonder verdere investeringen te
hoeven doen leverde dit de schipper een welkome uitbreiding van
zaken - en inkomsten - op. Deze schippers vormden destijds een
belangrijke schakel in de export van bomen en planten. Als blijk van
waardering stelde Spruit burgemeester Tholen een bedrag van
500 gulden ter hand 'om daarmee zodanig gebruik te maken tot
opluistering of verbetering in de gemeente, als het
gemeentebestuur zal komen goed te vinden'. Voorwaar een
vorstelijke gift als we bedenken dat de burgemeester zelf een
jaarsalaris van slechts 250 gulden schoon (en ook bruto) ontving.
Na langdurige beraadslagingen werd besloten voor het geld de
gemeente van een behoorlijke straatverlichting te voorzien, een al
lang gekoesterde wens en met het oog op het vele water geen
overbodige luxe. Of bij de ingebruikname van deze verlichting de
burgemeester het laddertje is opgeklommen en met een geestig
speechje de eerste lantaarn heeft onstoken, vermeldt de historie
niet. Het valt te betwijfelen omdat een dergelijke daad niet
strokend was met de waardigheid van de magistraat. Het is niet zo
dat Boskoop met de nieuwe straatverlichting baadde in een zee van
licht. De lantaarns, gestookt met patentolie, mochten alleen
branden gedurende de wintermaanden en dan nog uitsluitend op
die avonden waarop de maan verstek liet gaan. In sommige jaren
waren de kosten van olie
en lantaarnopsteker voor
de krappe gemeente-
financiën een te zware
belasting. Reeds in
augustus 1845 stelt de
burgemeester aan de
raad voor het geld voor
de straatverlichting te
gebruiken 'in de
buitengewone behoeften,
welke door het mis-
lukken van de aard-
appeloogst te wachten
staat'. Drie jaar later
zullen de lantaarns om
dezelfde reden weer niet
worden onstoken.
(februari 1987)
(AV)

Prachtig beeld van een oude straatlantaarn,
vermoedelijk een gaslantaarn, die hier een
schoonmaakbeurt krijgt.

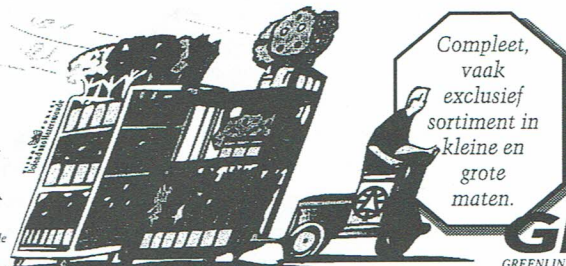
Foto: archief Willel Dijkman

UW SNELLE AFHAALCENTRUM VOOR BOOMKWEKERIJ-PRODUKTEN TE BOSKOOP

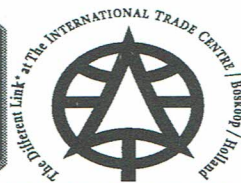
Snel inkopen door:

- * Goede bereikbaarheid op ITC-terrein Boskoop
- * Ruime parkeergelegenheid
- * Compleet assortiment
- * Alles op alfabet
- * Uitstekende kwaliteit
- * Concurrerende prijzen

DAGELIJKS
VAN 7.30 TOT
17.00 UUR

Compleet,
vaak
exclusief
sortiment in
kleine en
grote
maten.

GREENLINK*

GREENLINK BV, Duitslandlaan 2, ITC BOSKOOP, 2391 PA Hazerswoude
P.O. Box 268, 2770 AG Boskoop
Tel. 0172-214110 Fax 0172-210300

GREENLINK BV, Duitslandlaan 2, ITC BOSKOOP, 2391 PA Hazerswoude
P.O. Box 268, 2770 AG Boskoop
Tel. 0172-214110 Fax 0172-219399

GREENLINK. SPECIAAL VOOR VEELEISENDE TUINCENTRA EN HOVENIERS.

Sponsors en steunleden

**Paktijd 6 komt tot stand
door sponsoring van
de Boskoopse
Apotheek en
bijdragen van de
volgende steunleden:**

PR Bureau All-Round Communications –
Auto- en Motorrijdschool J. van Asselt –
fa Rien Bakhuijzen – R.A.M. Barends –
Meervalspecialisten Van Bommel VOF –
Binken Reclameburo – Sjb – Bon Voyage
Producties – Bosman Boskoop BV – Both &
Both Accountants – fa Jac. Brand –
Tuingereedschapcentrum Van Breda –
De Brocanteur – J.P. v.d. Broek's Installatie-
bedrijf BV – fa A. Bulk – Kringloopwinkel
De Cirkel – Juwelier Colpa – Juwelier Does
– Van den Dool Cultures – Catering Dufais
– Duplicase Cassettes en CD's – Van Eck
Boskoop BV – fa C. Esveld – Expert
Hagoort – Faay Fashion – Jan Fase & Zn –
Felix & Dijkhuis BV – Fleur & Groen –
Herman Geers – Architectenbureau
Gelderblom – Greenlink – Green Trade –
Gebr. Griffioen, Boom- en Vastplanten-
kwekerij – De Groene Golf – Primera
Groenendijk – Hamacher Logistiek –

P.M. van Heiningen – Joh. den Hertog –
Architectenbureau Den Hollander –
Hoogduijn Tweewielers – Administratie-
kantoor H.T.V. – Administratiekantoor
A.M. van Jaarsveld CV – Janssen's IJssalon –
fa Alb. de Jong & Zn – Gebr. De Jong
Handelskwekerijen – Van Kampen
Administraties en Kantoor services – Petit
Restaurant 't Keldertje – Koetsier
Schoenmode – Gebr. Koetsier BV –
Bloemisterij Bram de Kooter – fa L. de
Kooter-Export – G. Kooij en Zn BV
H.S.A.M. Korver – Kapsalon Hans Korver
Ron Kuyf – J. de Lange Melkhandel –
Konstruktiebedrijf Van Leest BV – Lion
d'Art - Eurohome – L. van Leeuwen
Aannemingsbedrijf BV – Aannemingsbedrijf
J. Loef BV – Middelkoop en Partners,
Accountants – Moret Ernst & Young –
Gerrit Mulder – fa G. Nederhof en Zn –
Nomen Tweewielers – Tuincentrum Van
Ofwegen – Rietdekkersbedrijf M.J. van Ooi
– Opdrachtfoto – Jac. P. Oudijk – Plantex
Expedite BV – Pom Lai – Radder - Van der
Stam VOF – Reisbureau Tourpoint –
Adviesbureau Riede – Röling Antiek –
Gebr. G & T Rijkaart – fa A.N.M. Rijnbeek
– Jan Spek Rozen BV – Wim Streng BV –

J. Sijtzema - Visser – Fotostudio Tacul –
Hoveniersbedrijf Aart Timmers Jr –
A.M. van Tol – John den Uijl Loon- en
Handelsbedrijf – Aannemingsbedrijf Van
Veen BV – Hans van Veen BV – J.M. van
Veen Handelskwekerij BV – Boskoopse
Veiling – Leo Verbeij Potcultuur –
Schildersbedrijf Verboom – Aad Verbij –
A.M.M. Vergeer – Tegelzettersbedrijf
Verlaan – Willem Verweij – André van Vliet
Schildersbedrijf – Gebr. Van Vliet
Boomkwekerij BV – fa Jan v.d. Weide
Boomkwekerij – Clemens van der Werf –
G.D. van der Werf VOF Water- en
Oeverplanten – fa L. Windhorst – Slagerij
Van Wijk – alsmede de steunleden die
anoniem wensen te blijven

**Inlichtingen over een
steunlidmaatschap kunt u
inwinnen bij penningmeester
D. de Gunst,
Goudse Rijweg 74,
telefoon 21 59 94.**

ARCHITEKTENBUREAU GELDERBLOM B.V.

ZIJDE 133 2771 EV BOSKOOP TELEFOON (0172) 213746/215224 TELEFAX (0172) 218175

uw creatieve deskundige

Hoewel collectievorming nog geen hoge prioriteit heeft, worden - en zijn reeds - aanbiedingen geaccepteerd. De

HVB is op zoek naar een geschikte ruimte om de collectie en eigen bibliotheek onder te brengen en voor anderen toegankelijk te doen zijn. Zo'n ruimte stelt bepaalde eisen aan klimaatbeheer, mag niet te vochtig zijn, niet brandgevaarlijk en moet ook niet teveel kosten want onze middelen zijn beperkt. Dat is allemaal een beetje veel gevraagd maar we vertrouwen erop dat we eens iets geschikts zullen vinden.

Zolang de HVB niet over een eigen ruimte beschikt zal er veel materiaal verspreid bij mensen thuis liggen. De werkgroep documentatie streeft ernaar dit materiaal zoveel mogelijk in kaart te brengen. Dit maakt het voor een ieder te overzien wat er is en waar het zich bevindt. De werkgroep heeft als contactpersoon Marja Smolenaars, Julianastraat 8, telefoon (0172) 21 05 36.

Op dit moment is ook actief de werkgroep Historische Bebouwing. Contactpersoon voor deze werkgroep is E. Verweij.

In verschillende stadia van oprichting verkeren de werkgroepen Archeologie (zie verder op deze pagina).

Op basis van ruilabonnementen worden periodieken van de HVB en zusterverenigingen in de regio uitgewisseld en deze zijn voor de leden van de vereniging ter inzage. Ook krijgt de HVB informatie toegezonden over de Streekarchiefdienst Midden-Holland, de Federatie Cultureel Erfgoed Zuid-Holland en de Federatie van Musea in Zuid-Holland. Voorts heeft de HVB voor haar leden een handleiding voor historisch onderzoek beschikbaar met een adressenlijst van archiefdiensten.

Tot vreugde stemt dat vanuit de leden een toenemend aantal mensen bereid is iets voor Paktijd te doen. Dat is hard nodig want de redactionele basis was tot nu toe erg smal. Vooral mensen die tijd hebben en bereid zijn eens een archief in te duiken, kunnen voor onze vereniging zeer waardevol zijn. Op afzienbare termijn moeten de vruchten hiervan in dit blad zichtbaar worden. Echter ook op bestuurlijk en organisatorisch gebied zou enige aanvullende menskracht meer dan welkom zijn. Wie zich geroepen voelt kan met het bestuur contact opnemen.

26 SEPTEMBER A.S.

Kerkenexcursie

De Historische Vereniging organiseert op 26 september een interessante excursie langs en door drie Boskoopse kerken: de Gereformeerde kerk aan de Zijde, de kerk van de Vrijzinnig Protestantse Geloofs-gemeenschap en de Hervormde kerk aan de Burgemeester Colijnstraat/Kerkplein. Belangstellenden worden in groepjes rondgeleid en krijgen deskundige uitleg over de geschiedenis, architectuur, het orgel en andere zaken. De keuze van de drie kerken is redelijk subjectief, Boskoop heeft meer interessante (oud-)kerkgebouwen, die komen bij een volgende gelegenheid aan bod. Bij het bezoek aan de Hervormde kerk behoort - voor wie dat wil - ook een beklimming van de gemeentelijke toren.

Deze biedt een fraai uitzicht over het centrum, dus de fotocamera moet zeker mee. Deelnemers verzamelen zich om 13.30 uur bij kerkelijk centrum De Brug op het Kerkplein. Daar worden groepjes gevormd en beginnen de rondleidingen. De orgels zijn te beluisteren en de kerken zorgen voor beknopte documentatie. Besloten wordt met een kopje koffie in De Brug. Deelname is gratis, wel wordt na afloop een vrijwillige bijdrage gevraagd omdat de kerken kosten maken voor deze middag. De middag eindigt om uiterlijk 17.00 uur.

Om alvast een globaal idee van de groeps-grootte te hebben is aanmelden vooraf nodig. Dit kan tot 10 september bij Helma van de Wetering (Zuidkade 36a, tel. 21 52 59), Tineke Verbakel (Linnaeusweg 21, tel. 21 57 66) of Cees Bakker (Iris 11, tel. 21 50 57). Een briefje in de bus mag ook. ☸

PLANNEN VOOR WERKGROEP ARCHEOLOGIE

Wie gaat er mee graven?

De bodem van Boskoop heeft in de loop de jaren al veel uit vroeger tijden prijsgegeven. Een voorbeeld

hiervan vormt het afscheidsgeschenk aan de heer

Trapman (zie elders in dit nummer). Echt archeologisch onderzoek heeft echter nooit plaatsgevonden.

Eigenlijk is dat jammer, want door de eeuwen heen moet er heel wat in de bodem zijn 'verdwenen'

Opgravingen in de ons omringende gemeenten geven aan dat de kans op succes bijzonder groot is. Te denken valt aan de opgravingen in Alphen aan den Rijn, waar onlangs opnieuw sporen zijn aangetroffen van de Romeinse aanwezigheid aldaar. Of in Gouda, waar men resten van Kasteel Gouda aantroef, de voormalige Rotterdamse poort traceerde en op plekken van gesloopte gebouwen talloze resten van eeuwenlange bewoning wist op te sporen.

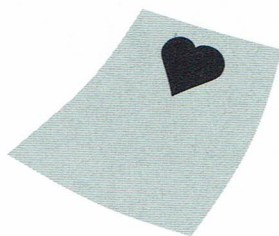
Archeologie is meer dan de schop er maar in. Het onderzoek is aan regels gebonden. Beroepsarcheologen mogen dit doen, maar er zijn ook amateurarcheologen, zoals in Gouda waar de Archeologische Vereniging Golda sinds 1969 actief is. Golda adviseerde

onze Waddinxveense zustervereniging bij het opzetten van een archeologische werkgroep. Deze hebben recentelijk hun eerste opgravingen gedaan.

De HVB streeft er naar op korte termijn iets dergelijks ook in Boskoop te proberen. Want met de sloopplannen in de dorpskern in het vooruitzicht is er voldoende potentieel beschikbaar. De Neuf-kavel en de pastorie van de Nederlands Hervormde kerk lijken de aangewezen locaties om in de bodem op zoek te gaan naar de aanwezigheid van resten uit het verleden. Een aardig detail is dat de volop aanwezige veengrond een uitstekende conservering garandeert. De kans dus om meer te weten te komen over de activiteiten van onze Boskoopse voorouders.

Nieuwsgierig geworden? Wij nodigen u graag uit voor een oriënterend bezoek aan het verenigingsgebouw van Golda. Zij willen ons meer vertellen over de mogelijkheden van archeologie in het algemeen en het doen van opgravingen in ons eigen dorp in het bijzonder. Laat ons weten of u interesse hebt: telefonisch via nummer (0172) 21 33 96 (Erwin Verweij) of schriftelijk Postbus 72, 2770 AB Boskoop. Wij streven er naar begin november een bezoek aan Golda te arrangeren. ☸ (EV)

Paktijd en Het Groene Hart:
*Als de Boskoopse geschiedenis
bewaard moet blijven.*

DRUKKERIJ HET GROENE HART BV

Duitslandlaan 33	Telefoon 0172 - 21 55 36
2391 PC Hazerswoude	0172 - 21 39 99
Postbus 202	Telefax 0172 - 21 77 71
2770 AE Boskoop	ISDN 0172 - 23 05 66

DE DRUKKERS MET DE GROENE VINGERS

Nu ook kleurafdraken!!

A4 en A3

Moret Ernst & Young is een vooraanstaande organisatie
van accountants, belastingadviseurs en management consultants.
Met een netwerk van kantoren door heel Nederland,
waar mensen werkzaam zijn die, vanuit een persoonlijke
betrokkenheid, aandacht hebben voor uw vragen. Daar begint
immers ook elk goed advies mee, met aandacht voor de ander.

Zijde 41,
2771 EK Boskoop,
telefoon 0172 - 21 53 40

ME MORET ERNST & YOUNG

Wij zijn net zo thuis in de buurt als u

De Rabobank is een bank met traditie. Een traditie van samenwerken en bouwen aan relaties. Al jaren is het een bank van mensen vóór mensen. Dat merkt u al snel in het persoonlijke contact. Elke Rabobank staat midden in de samenleving.

Rabobank Boskoop

**Kantoren: Burg. Colijnstraat 22,
Overslag 12
tel. (0172) 214141**

Met de Rabobank sta je er niet alleen voor

De mooiste rozen voor uw tuin, terras of balkon vindt u bij:

JAN SPEK ROZEN B.V.

Zijde 155 - 2771 EV Boskoop Holland
Tel. 0172 - 212120 Fax 0172 - 214455

